

How to cite: Myroshnychenko, V., Savastru, N. & Strelak, N. (2023). Using interactive teaching methods to stimulate student engagement in higher education in Ukraine. *Global Innovations and Collaborative Solutions in Contemporary Science*. (pp. 19-24). Futurity Research Publishing. https://futurity-publishing.com/international_conference_3/

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ДЛЯ СТИМУЛЮВАННЯ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ У ВИЩІЙ ОСВІТІ УКРАЇНИ

USING INTERACTIVE TEACHING METHODS TO STIMULATE STUDENT ENGAGEMENT IN HIGHER EDUCATION IN UKRAINE

**Мирошниченко Віктор Олексійович¹, Савастру Наталія Іванівна², Стрелок Надія
Володимирівна³**

¹ Голова циклової комісії суспільно-гуманітарних дисциплін, викладач-методист, викладач вищої категорії, ВСП "Одеський технічний фаховий коледж Одеського національного технічного університету", м. Одеса, Україна, amartol.ioann@gmail.com, 0000-0002-6811-9791

² доцент, заступник директора з науково-методичної роботи, кафедра теоретичних дисциплін, Коледж хореографічного мистецтва "Київська муніципальна академія танцю імені Сергія Лифаря", м. Київ, Україна, nataliasavastru@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-0845-3763>

³ старший викладач, загальноакадемічна кафедра іноземних мов, Військова академія, м. Одеса, Україна, margosha777.love@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-6953-9333>

Accepted: September 17, 2023 | **Published:** October 16, 2023 | **Language:** Ukrainian

Abstract: The article substantiates the necessity of using active and interactive teaching methods in higher education institutions, such as design, modelling of professional situations, games, cases, quest technologies, etc. The purpose of the article is to highlight the peculiarities of applying interactive learning in practice. The methods of synthesis, analysis, data collection, and generalisation were used for the theoretical development of the topic. The main results include a description and recommendations for the implementation of interactive methods that form cognitive motivation, teamwork skills, promote

effective learning, develop communication skills, and develop conscious professional competence. The significance of the results obtained is significant for both students and teachers, as well as for their joint beneficial interaction during the educational process using interactive methods.

Keywords: active methods, interactive learning technologies, higher education institution, modern requirements, educational trends, prospects.

Вступ

Для мотивації сучасних студентів й успішного розкриття їхнього потенціалу в освітньому процесі потрібно створити умови для розвитку мобільності, здатності інтегруватися в динамічне суспільство, критичного мислення, можливості генерувати нові ідеї, уміння ухвалювати нестандартні рішення й відповідати за них, комунікативних навичок, навичок роботи в команді, вміння моделювати навчальні й тренувальні ситуації. Використання інтерактивних технологій навчання може допомогти вирішити ці завдання.

Сьогодні рекомендується виділити 3 найбільш поширені форми взаємодії між викладачами й студентами:

- 1) активні методи;
- 2) пасивні методи;
- 3) інтерактивні методи.

Сьогодні широко використовуються інтерактивні й активні методи навчання. Застосування інтерактивів у навчанні дає змогу студентам успішно навчатися і є основним джерелом освіти.

Основна відмінність між традиційним й інтерактивним навчанням полягає в тому, що студенти не тільки оновлюють і зміцнюють наявні знання, але й доповнюють і накопичують нові. Тому сьогодні важливим напрямком підготовки студентів як висококваліфікованих спеціалістів є застосування інтерактивних методів навчання.

Результати дослідження

Сучасні тенденції розвитку української системи освіти передбачають перегляд організації освітнього процесу. Основним завданням сьогодні є підготовка фахівців, які володіють теоретичними знаннями й практичними навичками, необхідними для подальшої професійної діяльності, що робить впровадження сучасних педагогічних і науково-методичних розробок і використання інноваційних технологій актуальним завданням для розвитку вищої освіти.

Велика кількість дослідників вивчають питання інтеграції інтерактивних методів навчання для стимулювання активності студентів у вищій освіті України. Artyukhova, Kravchenko & Prykhodko (2020) визначають особливості сучасної системи освіти й застосування інтерактивних методів, як пріоритетний напрямок її діяльності. На їхній погляд, стандарти освітнього процесу створені для успішного вироблення відповідних компетенцій, які здатні формуватися під час використання інтерактивних методів. Bordei та Fenchak (2021) розглядають використання інтерактивних методів на практиці і зазначають, що вони допомагають студентам самостійно вирішити проблемні питання й сформулювати власні думки в процесі навчання. Bashkir (2018) перелічує основні аспекти використання інтерактивних методів в Україні й зарубіжних країнах. Sager, Sigida, & Kolesnyk (2018) висвітлюють основні принципи роботи з використанням інтерактивних методів і способи їх дотримання. До цих принципів відносять інноваційний характер процесу, відкритість, структурованість та інші. Mukhalyuk (2020) звертає увагу на переваги й недоліки, можливості й ризики стимулювання до навчання студентів інтерактивними методами. Khilukha (2019) визначає їхні важливі форми, що застосовуються для роботи зі студентами: тренінги, дискусії, ігри.

Reshetchenko & Skubareva (2021) розглядають у своєму дослідженні вплив сучасних змін й освітніх тенденцій на роботу з інтерактивними методами. Sytnik (2021) визначає інтерактивні форми навчання, як новітні й перспективні напрямки розвитку вищої освіти. Про можливість трансляції необхідної інформації студентам й отримання потрібних знань за посередництвом інтерактивних методів говорять Shekhovtseva & Dolinna (2019). Starosta (2018) розробляє подальші перспективні напрямки розвитку інтерактивних методів для роботи зі студентами.

У сучасному світі знання вже не сприймається як набір істин. Під впливом нових відкриттів у науці й змін свідомості людей знання тепер постає як постійно мінлива, багатовимірна сутність, суб'єктивна інформація, кількість якої стрімко зростає. Навіть у межах однієї наукової дисципліни потік інформації створює виклики для пізнання з огляду на його обсяг і неоднорідність. Для її розпізнавання недостатньо лише уваги й пам'яті, потрібен складний процес аналізу й синтезу, щоб виокремити її фрагменти, необхідні для досягнення певної мети, в потрібний момент, за конкретних умов. Непідготовлена людина розгублюється у великій кількості різномірної й часто суперечливої інформації й не може знайти правильне рішення.

Водночас, як показує практика, сучасні студенти не вміють аналізувати інформацію, а швидше визначають і сприймають її зміст інтуїтивно або на основі думок виживих для них суб'єктів.

Одним із напрямів сучасного розвитку педагогічного процесу є інтерактивне навчання. Термін «інтерактивний» походить від англійського слова «interact» («inter» – «взаємний», «act» – «діяти») Mykhalyuk (2020).

Інтерактивне навчання розглядається як особлива форма організації пізнавальної діяльності з конкретними й передбачуваними цілями. Однією з них є створення приємних умов для навчального процесу, в якому студенти можуть досягти успіху, набути інтелектуальної компетентності й проробити продуктивну роботу.

До інтерактивних методів освіти належать лекції з мультимедійними презентаціями, дискусії, мозкові штурми й критичне мислення. Основними критеріями інтерактивної моделі навчання є можливість неформального обговорення, розвиток спонтанних підходів і ставлення групових завдань, які вимагають колективних зусиль.

Проблема, яка сьогодні ще не вирішена, – це відсутність мотивації до навчання. Тому вдосконалення методів викладання залишається актуальним питанням.

Одним із пріоритетів успішної підготовки кваліфікованих кадрів є принцип зважання на інтереси студентів. Саме тому різні форми навчання є однією з найперспективніших основ мотивації студентів у сучасній системі освіти, стверджує Khilukha (2019). Такий підхід формує пізнавальну активність студентів, розвиває самостійність й організованість, заохочує творчі підходи до вирішення професійних завдань, підвищує самооцінку й у подальшому покращує якість професійної підготовки до практичної діяльності.

Дослідженню питання використання інтерактивних методів навчання для стимулювання активності студентів у вищій освіті України займалися багато вітчизняних і зарубіжних науковців. Інтерактивні методи навчання дозволяють усім учням організувати навчальний процес так, щоб кожен з них однаково брав участь у пізнавальному процесі й водночас сприяв навчанню інших, що дозволяє студентам обмінюватися інформацією й ідеями. Такі стосунки дають змогу учням не тільки отримувати знання, а й слухати інших, оцінювати різні погляди, дискутувати, приймати спільні рішення, розвивати терпимість тощо.

В інтерактивному навчанні студенти беруть активну участь в освітній діяльності, моделюють професійні ситуації, виконують творчі й дослідницькі завдання, дискутують з іншими учнями, обґрунтовують своє бачення, вчаться комунікувати, виробляють ефективні стратегії поведінки в різних ситуаціях, на погляд Sager, Sigida & Kolesnyk (2018).

Головне завдання вчителя – створити умови для активної й ініціативної діяльності студента. Інтерактивні методи освіти можуть викликати інтерес студентів, стимулювати активну участь кожного в навчальному процесі, допомогти зважати на почуття кожного учасника, сприяти ефективному засвоєнню матеріалів, всебічно впливати, забезпечувати зворотний зв'язок, формувати життєві навички й змінювати поведінку.

Успішна діяльність студентів безпосередньо пов'язана з їхньою мотивацією. Мотиваційна спрямованість визначається як спонукання до навчання з метою оволодіння професійною компетентністю і відіграє особливо важливу роль у майбутній практичній діяльності випускників, зазначають Artyukhova, Kravchenko & Prykhodko (2020).

Останніми роками вищі навчальні заклади країни не задоволені підготовкою майбутніх фахівців. Основною причиною недостатньої практичної компетентності студентів вважається зниження мотивації навчання у зв'язку з поглибленням «інструменталізму» й «техніцизму» в мисленні викладачів, а також зниженням інтересу до особистості студента. Саме викладачі повинні мобілізувати активний і свідомий досвід здобуття знань студентами (їхні уподобання, способи мислення) й формувати їхню здатність знаходити значущі смисли своєї навчальної діяльності й допомогти їм залишатися й надалі вмотивованими на всіх етапах самоосвіти.

На формування позитивної мотивації студентів до навчання впливає багато факторів. Основними з них є гнучка організація навчального процесу, чітко визначений обсяг завдань і шляхи й засоби їх виконання, продуктивна співпраця між викладачем і студентами й у групах студентів, педагогічне управління й самоуправління, здатність студентів до самооцінки.

Важливе місце серед основних позитивних мотивів пізнавальної самостійності студентів займає їхній інтерес до своєї майбутньої професії й прагнення відповідати тим високим вимогам, які суспільство очікує від сучасних фахівців.

Основними факторами мотивації в організації навчального процесу є прагнення відповідати високим вимогам майбутньої професії й запиту суспільства до сучасних фахівців, використання професійних матеріалів й акцент на особистому досвіді.

Інтерактивне навчання – це процес діалогу між викладачем і студентом. На відміну від односторонньої комунікації в лінійній освітній системі, багатовимірною комунікація в унітарній системі передбачає участь викладача, рівність, відсутність деспотичного контролю, викладання, а також активність кожного учасника освітнього процесу.

Вона є стратегією вищої освіти й спрямована на інтелектуальну автономію студентів з розвиненими соціальними компетенціями.

Інтерактивне навчання характеризується такими особливостями, як вказує Bashkir (2018):

- 1) обов'язковий зворотний зв'язок;
- 2) підвищення автономії й ініціативності студентів;
- 3) співпраця всіх учасників навчального процесу;
- 4) вирішення проблем і рефлексивне навчання.

Переваги інтерактивних методів:

- 1) забезпечення більшої взаємодії студентів з викладачами й іншими студентами;
- 2) створення умов для домінування діяльності студентів у навчальному процесі;
- 3) сприяння формуванню навичок;
- 4) дозволяє організовувати навчальний процес за власним бажанням;
- 5) стимулювання співпраці, а не конкуренції;
- 6) розвиток аналітичного мислення студентів;
- 7) дозволяє краще застосовувати знання й навички;
- 8) заохочує творчість;
- 9) заохочує критичне мислення студентів;
- 10) виховує почуття відповідальності;
- 11) розвиває «колективну» культуру, засновану на співпраці й взаємній підтримці.

Reshetchenko & Skubareva (2021) висловлюють думку, що використання деяких інтерактивних методів під час практичних занять заохотить студентів до індивідуальної й групової роботи. Наприклад, замість того, щоб ставити запитання і просити першого, хто підніме руку, дати відповідь, можна запропонувати їм обговорити свої думки щодо поставленої проблеми з іншими студентами, а потім дати можливість відповісти на запитання лише тим, хто хоче це зробити. Так усі можуть взяти участь у дискусії й обговорити необхідну інформацію. А тоді викладач може задати запитання. Наприкінці лекції студенти можуть виконати письмове завдання. Лекції й практичні заняття, що проводяться за принципами інтерактивного навчання, повинні бути змістовними, гнучкими, щоб викладач міг адаптувати їх відповідно до реакції студентів в процесі навчання, а також орієнтованими на дискусію й взаємодію.

Отже, в процесі інтерактивного навчання студенти можуть розвивати інтелектуальну незалежність, творчий пошук, соціальні й комунікативні навички.

Сьогодні інтерактивне навчання довело свою важливість і затребуваність на всіх рівнях системи освіти, оскільки воно сприяє створенню нових можливостей для оновлення її змісту, методів і поширення знань за допомогою сучасних мультимедійних технологій. Інтерактивне навчання урізноманітнює навчальний процес, а також є фактором, який підвищує інтерес і мотивацію до навчання.

Отже, використання інтерактивних технологій навчання в поєднанні з іншими елементами інноваційних технологій розвиває креативність здобувачів вищої освіти, їхнє критичне мислення, самостійність у навчанні, вміння відстоювати власну думку й спростувувати хибні позиції інших учасників освітнього процесу, сприяє взаємному навчанню, тобто зміцненню відносин між викладачем і студентом, а також між самими студентами.

Список використаної літератури:

Artyukhova, V., Kravchenko, O. & Prykhodko, D. (2020). Peculiarities of implementing interactive learning methods in the educational process of higher education institutions. *Bulletin of the National University of Defense of Ukraine*, 54(1), 37–44. doi:10.33099/2617-6858-2020-54-1-37-44

Bashkir, O. I. (2018). Modern formats of professional development of educational community. *Innovative solutions in modern science*, 3 (22), 116-128.

Bordei, N., & Fench, L. (2021). Application of interactive teaching methods in higher education. *Actual problems of teaching and upbringing in the context of integration processes in the educational and scientific space*: collection of abstracts of the IV All-Ukrainian Scientific and Practical Internet Conference,

November 5, 2021, Mukachevo; Edited by T. Bondar (editor-in-chief) and others: MSU, pp.67-70. <http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/handle/123456789/9243>

Sager, L. Y., Sigida, L. O. & Kolesnyk, A. A. (2018). Interactive learning methods as a tool for marketing educational services. *Bulletin of Sumy State University. Series "Economics"*, (4), 13-24. https://visnyk.fem.sumdu.edu.ua/media/attachments/2020/03/20/saher_4_2018.pdf

Shekhovtseva, T. G., Dolinna, M. O. (2019). Interactive teaching methods as the basis of student motivation in the conditions of the modern pedagogical process. *Actual problems of modern medicine*, 19(1), 105–108. doi:10.31718/2077-1096.19.1.105

Starosta, V. (2018). Interactive learning methods: essence, classification. *Scientific bulletin of V. O. Sukhomlynskyi MNU*, 2(61), 256-262. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvmdup_2018_2_50.pdf

Sytnik, T. I. (2021). The place and role of interactive learning in the system of innovative technologies in institutions of higher education. *Bulletin of the Cherkasy National University named after Bohdan Khmelnytskyi. Series "Pedagogical Sciences"*, (4), 11-18. <https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/4364>

Khilukha, O. A. (2019). Interactive methods of corporate training and formation of personnel competencies. *Scientific Bulletin of Kharkiv State University. Series "Economic Sciences"*, 33, 150-153. <https://ejournal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/121>

Mykhalyuk, A. (2020). The use of interactive teaching methods in the process of training future teachers. *Pedagogical education: Theory and practice. Psychology. Pedagogy*, (33), 76–79. <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2020.33.9>

Reshetchenko, S. & Skubareva, T. (2021). Interactive learning methods as a means of successful educational activity of students. *Problems of continuous geographical education and cartography*, (33), 62-68. <https://doi.org/10.26565/2075-1893-2021-33-07>